

εἶναι ἀγών.» Καί ἐσκέφθη σταθερὰν λαβὼν ἀπόφασιν· «Θὰ νικήσω ἐν τῷ ἀγῶνι!» Μετὰ τὴν ἀγαθὴν ταύτην σκέψιν ἠγέρθη καὶ λαβὼν τὴν λυχνίαν ἔμελλε νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν κοιτῶνά του, ὅτε ἤκουσε κρουομένην τὴν θύραν τῆς οἰκίας· ἡ ὥρα ἦτο ἀκαταλληλοτάτη πρὸς ἐπισκέψεις· ἀλλὰ πάραυτα παρέστη ἡ Κολόμβια, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς ὑπηρετοῦσης αὐτοὺς γυναικός. «Δὲν εἶναι τίποτε,» εἶπε δραμοῦσα εἰς τὴν θύραν. «Ὁμῶς προτοῦ νὰ ἀνοίξῃ ἠρώτησε ποῖος εἶναι. «Ἐγὼ εἶμαι.» ἀπεκρίθη γυναικεῖα τις φωνή. Παρευθὺς ἀπέσυραν τὸν ἐγκαρσίως φράσσοντα τὴν θύραν ξύλινον μοχλόν, καὶ ἡ Κολόμβια ἐπανήλθεν εἰς τὸ ἐστιατόριον, ἀκολουθουμένη ὑπὸ δεκαετοῦς περίπου κορασίου, γυμνόποδος, ῥακενδύτου, καλύπτοντος δὲ τὴν κεφαλὴν διὰ πενιχροῦ μαντηλίου, οὗ ἐκ τῶν ἄκρων ἐξέφευγον μακροὶ βόστρυχοι κόμης μελαίνης, ὡς πτέρυγες κόρακος. Τὸ κοράσιον ἐκεῖνο ἦτο ισχνὸν καὶ ἠλιοκαές· ἀλλ' ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς του ἔλαμπε τὸ πῦρ τῆς νοημοσύνης. Ἰδὼν τὸν Ὀρσον ἔστη μετὰ συστολῆς, καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἐπροσκύνησε κατὰ τὸν τρόπον τῶν χωρικῶν, εἶπεν ὀλίγας λέξεις κρυφίως εἰς τὴν Κολόμβαν καὶ ἐνεχείρισεν αὐτῇ φασιανὸν ἀρτίως σκοτωθέντα.

«Εὐχαριστῶ, Χιλί, εἶπεν ἡ Κολόμβια· νὰ εὐχαριστήσῃς ἀπὸ μέρους μου τὸν θεῖόν σου. Εἶναι καλὰ;

— Πολὺ καλὰ, σὰς προσκυνεῖ, κυρά. Δὲν ἤμπορεσα νὰ ἔλθω ἐνωρίτερα, διότι ἄργησε νὰ ἔλθῃ νὰ μ' εὔρῃ. Τρεῖς ὥραις ἐκαθόμουν εἰς τὸ μακίς καὶ τὸν περίμενα.

— Καὶ δὲν ἔφαγες ἀκόμη;

— Ὅχι, κυρά· δὲν εἶχα καιρὸν.

— Τώρα σοῦ δίδουν καὶ τρώγεις. Ἔχει ὁ θεῖός σου ἀκόμη ψωμί;

— Ὀλίγον μόνον, κυρά· ἀλλὰ πρὸ πάντων χρειάζεται μπαρούτι. Γιατὶ τώρα ποῦ ἔβγηκαν τὰ κάστανα μόνον μπαρούτι θέλει καὶ τίποτε ἄλλο.

— Θὰ σοῦ δώσω νὰ τοῦ πᾶς ἓνα καρβέλι ψωμί καὶ μπαρούτι· νὰ τοῦ εἰπῆς ὅμως νὰ τὸ οἰκονομῇ, διότι εἶναι ἀκριβό.

— Κολόμβια, ἠρώτησεν ὁ Ὀρσος γαλλιστί, διὰ ποῖον εἶναι αὐτὰ;

— Δι' ἓνα κακόμοιρον φυγόδικον συγχωριανὸν μας, ἀπεκρίθη ἡ Κολόμβια εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶναι ἀνεψιά του.

— Μοῦ φαίνεται, ὅτι ἤμπορούσε νὰ διανέμης καλλίτερα τὰ ἐλέη σου. Διατί νὰ στέλλῃς πυρῖτιν εἰς κακοῦργον, ὁ ὑποῖος τὴν χρειάζεται διὰ νὰ κάμῃ ἄλλα κακουργήματα; Ἄν δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἔλασιν ἡ συμπάθεια, τὴν ὁποίαν φαίνεται πῶς ἔχουν πρὸς τοὺς φυγόδικους, θὰ εἶχεν ἐξαληφθῆ πρὸ πολλοῦ ἡ φυγοδικία ἀπὸ τὴν Κορσικήν.

— Οἱ χειρότεροι τοῦ τόπου μας δὲν εἶναι ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὰ βουνά.

— Δίδε τοὺς ψωμί, ἂν θέλῃς, διότι ψωμί εἰς κανένα δὲν πρέπει νὰ ἀρνούμεθα, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τοὺς προμηθεύῃς πολεμefόδια.

— Ἀδελφέ, εἶπεν ἡ Κολόμβια σοβαρῶς, εἶσαι ὁ αὐθέντης εἰς τὸ σπίτι σου, καὶ ὅλα ἐδῶ μέσα εἶναι ἰδικά σου. Ἀλλὰ σοῦ λέγω καὶ ἐγὼ ὅτι θὰ δώσω τὸ μέτζαρὸ μου εἰς τὸ κορίτσι αὐτὸ διὰ νὰ τὸ πωλήσῃ, παρὰ νὰ μὴ δώσω πυρῖτιν εἰς φυγόδικον. Νὰ μὴ τοῦ δώσω πυρῖτιν! ἀλλ' εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ τὸν παρέδιδας εἰς τοὺς χωροφύλακας. Τί ἄλλην βοήθειαν ἔχει ἐναντίον αὐτῶν, παρὰ τὰ φυσέκια του;»

Ἐν ᾧ ἔλεγον ταῦτα, τὸ κοράσιον ἔτρωγεν ἀπλήστως τεμάχιον ἄρτου, καὶ ἐκύτταζεν ὅτε μὲν τὴν Κολόμβαν, ὅτε δὲ τὸν ἀδελφόν της, προσπαθοῦν ἐκ τῶν βλεμμάτων αὐτῶν νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ νόημα τῶν λεγομένων.

«Καὶ τί ἔκαμε τέλος πάντων ὁ φυγόδικός σου; διὰ ποῖον ἐγκλημα ἐπῆρε τὰ βουνά;

— Ὁ Βρανδολάτσιο δὲν ἔκαμε κανέν ἐγκλημα, ἀνέκραξεν ἡ Κολόμβια. Ἐσκότωσε τὸν Γκιοβάνη Ὀπίτσο, ὁ ὁποῖος ἐδολοφόνησε τὸν πατέρα του, ἐν ᾧ αὐτὸς ἦτο στρατιώτης.»

Ὁ Ὀρσος ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν, καὶ χωρὶς νὰ ἀποκριθῆ λαβὼν τὴν λυχνίαν, ἀνέβη εἰς τὸν κοιτῶνά του. Τότε δὲ ἡ Κολόμβια ἔδωκε πυρῖτιν καὶ τροφὰς εἰς τὸ κοράσιον καὶ τὸ συνάδεδυσε μέχρι τῆς θύρας, ἐπαναλαμβάνουσα: «Νὰ προσέξῃ ὁ θεῖός σου νὰ φυλάττῃ καλὰ τὸν Ὀρσον.»

[Ἔπεται συνέχεια.]

Ο ΓΙΓΑΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΝΝΟΣ

Εἶνε πικρὰ ἀλήθεια ὅτι παρ' ἡμῖν οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ ἐχαλαρώθησαν πολὺ καὶ διεστράφησαν ἐπ' ἐσχάτων ἰδίως, εἰς τὴν ἐξαχειώσιν δὲ αὐτῶν κοινῶς ἀποδίδεται τοῦ νῦν ισχύοντος πολιτεύματος ἡ ἐπιζήμιος ἀκαρπία. Αἱ ἀσχημῖαι αἱ μαινύουσαι τὸν ἱερὸν τοῦ βουλευτηρίου χώρον τακτικῶς σχεδὸν ἀνὰ πᾶσαν σύνοδον ἀπεξένωσαν τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ γοῆτρου, ὑπερ ὧφειλε νὰ περιβάλληται, ἀπειδῶς δ' ἐμυκτηρίσθη ὑπὸ τῶν ξένων καὶ πικρῶς ἐχλευάσθη τὸ ἔθνος ὀλόκληρον διὰ τὰς ἀσυνέτους παρεκτροπὰς τῶν ἄγαν εὐερεθίστων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην εὐχερέστερόν τις κατανοεῖ καὶ συναισθάνεται παραλληλίζων τὸν ἡμέτερον κοινοβουλευτικὸν βίον μὲ τὸν βίον ἄλλων εὐνομουμένων ἐθνῶν. Διὰ τοῦτο ἀναγνόντες πρότινος ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐφημερίδι σκιαγραφίαν δύο τῶν ἐπισημοτάτων ἀνδρῶν τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου, τοῦ πρίγκιπος Βίσμארκ δηλονότι, τοῦ

χειρί στιβαρῶν ἰθύνοντος τὰς τύχας οὐ μόνον τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης, καὶ τοῦ Βίνδχορστ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν κληρικοφρόνων, δὲν ἐκρίναμεν ἄσκοπον νὰ σταχυολογήσωμεν ἐξ αὐτῆς τὰς ἐπομένους περιέργους πληροφορίας.

* *

Τεραστία εἶνε ἡ μεταξὺ τοῦ Βίσμαρκ καὶ τοῦ Βίνδχορστ ἀντίθεσις. Ὁ Βίσμαρκ εἶνε ὑπουργὸς εἰς ὅλα καὶ καθ' ὅλα. Ὁ Βίνδχορστ ἦτο ὑπουργὸς τοῦ ἐκθρονισθέντος βασιλέως τοῦ Ἀνοβέρου, ἀπολυθεὶς παρὰ τοῦ παντοδυνάμου ἀρχιγραμματέως. Ὁ Βίσμαρκ διάγει μεγαλοπρεπῶς, μεταβαίνων ἐναλλάξ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἔπαυλιν του, κατοικῶν ἐν Βερολίῳ εἰς μέγαρον μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ κείμενον εἰς τὴν ἀριστοκρατικωτάτην τῶν συνοικιῶν τῆς πρωτεύουσας. Ὁ Βίνδχορστ ἀπεναντίας διάγει λιτότατα, κατοικῶν δύο μικρὰ καὶ ἡκιστα κομψὰ δωμάτια οἰκίας κειμένης ἐν τῇ ἀποκέντρῳ καὶ λίαν δημοκρατικῇ Παλαιᾷ ὁδῷ τοῦ Ἰακώβου (Alte Jacobstrasse). Ὁ Βίσμαρκ εἶνε εὐσεβὴς λουθηρανός· ὁ Βίνδχορστ καθολικὸς πιστότατος. Ὁ Βίσμαρκ εἶνε ἡ μάλιστα ἐξέχουσα προσωποποίησις τοῦ τευτονισμοῦ. Ὁ Βίνδχορστ δὲν ἀπαρνείται μὲν τὴν γερμανικὴν αὐτοῦ ἐθνικότητα, ἀλλὰ δεικνύει τάσεις καὶ συμπαθείας πρὸς τὴν ἀγωγὴν τῶν λατινικῶν ἐθνῶν. Ὁ Βίσμαρκ μισεὶ θανασιμῶς τοὺς λατινικοὺς χαρακτήρας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀποστρέφεται καὶ δὲν ἀναγινώσκει ποσῶς τὰ διὰ τοιούτων χαρακτήρων ἐκτετυπωμένα βιβλία· ὁ Βίνδχορστ τρέφει μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, πρὸς πᾶν ὅ,τι προέρχεται ἐκ Ρώμης, ἐκ τῆς παπικῆς Ρώμης, ἐκ τοῦ Βατικανοῦ.

Ὁ Βίσμαρκ ἐξουσιάζει καὶ διαθέτει κατὰ βούλησιν τὸν Γερμανικὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον καθὼς καὶ τὴν θέλησιν πάντων τῶν βασιλέων, τῶν μεγάλων δουκῶν, τῶν δουκῶν καὶ λοιπῶν ἡγεμόνων τῶν χωρῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ γερμανικὸν κράτος. Ὁ Βίνδχορστ ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του δώδεκα ἑκατομμύρια καθολικῶν ὑπηκόων θεωρούντων αὐτὸν ὡς Ὑπόπαπαν τρόπον τινὰ καὶ ἐχόντων τυφλὴν καὶ ἀπεριόριστον πρὸς αὐτὸν ὑποταγὴν.

Ὁ Βίσμαρκ εἶνε τὸ factotum τῆς αὐτοκρατορίας· ὁ Βίνδχορστ εἶνε ὁ ἀπόλυτος κύριος τῆς Βουλῆς τῆς γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς τοῦ βασιλείου τῆς Πρωσίας.

Ὁ Βίσμαρκ ἐπιδεικνύει μεγάλην περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους καὶ πρὸς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς θεσμοὺς. Ὁ Βίνδχορστ ἐπιτηδεύεται τὸν ἀγρυπνον φύλακα τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν καὶ τὸν ἐνθερμον ὑπερασπιστὴν τῶν προνομιῶν τῆς Βουλῆς, τὸν ἀμείλικτον πο-

λέμιον οἶων δῆποτε ἐξαιρετικῶν νόμων, τὸν πρῶμαχον τῶν ἐλευθεριῶν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἰσότητος τῶν θρησκευμάτων. Παραδόξως δὲ ἡ τὸσον σφοδρὰ αὕτη ἀντίθεσις ἐπεκτείνεται καὶ μέχρι τῆς σωματικῆς κατασκευῆς τῶν δύο ἀντιπάλων. Ὁ Βίσμαρκ εἶνε γίγας τὸ σῶμα, εὐρύνωτος, τὴν κεφαλὴν ἔχων χονδρὰν, τὰς ὀφρῦς πυκνὰς καθὼς καὶ τὸν μύστακα, τὸ πρόσωπον ῥοδοκόκκινον, τὴν ῥίνα ὀλίγον τι σιμὴν, τοὺς ὀφθαλμοὺς διαυγεῖς, ἐξέχοντας, λίαν εὐκινήτους, τὰ χαρακτηριστικὰ τολμηρὰ, τὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς ἐν γένει ἐπιβλητικωτάτην. Ὁ Βίνδχορστ ἀπεναντίας εἶνε ἄνθρωπος στοργύλον σχεδὸν ἔχων τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν σφαιρικὴν, τὴν ὄψιν ἄτριχον, τὸ στόμα ὑπερμέγεθες, τὰ χεῖλη κρεμάμενα, τὸ πρόσωπον ὠχρόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ κωχωμένους εἰς τὴν κόγχην, τὴν ὄψιν πενιχρὰν, νοσηρὰν, ἀντιπαθητικὴν.

*

Καὶ ὡς ῥήτορες ἐπίσης οἱ δύο ἄνδρες εἶνε οἱ ἀντίποδες ἀλλήλων.

Ἰσχυρὰν ἀπογοήτευσιν πάσχει ὁ διὰ πρώτην φοράν ἀκροώμενος τοῦ Βίσμαρκ ἀγορεύοντος. Ὁ κολοσσὸς ἐκείνος ἔχει φωνὴν ἀσθενῆ καὶ ταπεινὴν, τὸν λόγον βεβιασμένον, τὸν ρυθμὸν μονότονον καὶ φορτικόν, τὰς δὲ χειρονομίας ὅπως ἀσημάντους. Τοὺς λόγους τοῦ Βίσμαρκ δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ ὅχι ὁμῶς καὶ ν' ἀκροασθῇ. Οἷος δῆποτε τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ ἀπόλλυσι τὴν ὑπομονὴν καὶ ἀπέρχεται, ἀφοῦ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν προσεκτικῶς ἀκροώμενος ὑπέστη ἀληθῆς μαρτύριον.

Ὁ μικρὸς Ἐξοχώτατος, ὡς γενικῶς ἀποκαλεῖται ὁ Βίνδχορστ, βραχύτατος τὸ ἀνάστημα, ἔχει μόλα ταῦτα φωνὴν ἡχηρὰν, εὐκαμπτον, εὐχερῶς ἀρμύζουσαν εἰς πᾶσας τὰς μεταπτώσεις τοῦ ἤχου καὶ κυριαρχοῦσαν ἐφ' ὅσας δῆποτε ὁμηγύρους. Οὐ μόνον οἱ φίλοι αὐτοῦ κληρικόφρονες, ἀλλὰ καὶ οἱ φιλελεύθεροι καὶ οἱ συντηρητικοὶ καὶ οἱ σοσιαλισταί, πάντες ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀκροῶνται αὐτοῦ μετὰ πλείστου ἐνδιαφέροντος, οἰακιδῆποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἐκφερόμεναι παρ' αὐτοῦ σκέψεις, ὅσον δῆποτε τολμηροὶ καὶ ἂν ὦσιν οἱ ἰσχυρισμοὶ του. Οἱ τοῦ κέντρου τὸν χειροκροτοῦσιν ἐνθουσιωδέστατα, οἱ ἐκ τῆς ἀριστερῆς ἐπιδοκιμάζουσιν ἀδιαλείπτως τὰς περιόδους τοῦ λόγου του ἢ διακόπτουσιν αὐτὸν δι' ἄστείων παρατηρήσεων, καὶ οἱ τῆς δεξιᾶς ἀμιλλῶνται τίνι τρόπῳ νὰ τὸν ἐμβάλωσιν εἰς ἀμηχανίαν διὰ νὰ χάσῃ τὸ νῆμα τῶν ἰδεῶν του· πλὴν ὁ μικρὸς ἐξοχώτατος ἀνταποδίδων τὰ ἴσα αὐτοστιγμαί, ἀποκρούων ἐτόιμῶς τὰς ἐπιθέσεις, ἐξακολουθεῖ ἀπτότητος τὴν ἀγόρευσίν του, καὶ φθάνει πάντοτε εἰς τὸ ἀρχῆθεν ὀρισθῆν τέρμα τοῦ λόγου του.

Πολλὰκις ἐθεάθη ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ κατα-

λείπων τὴν θέσιν του, μεταβαίνων δὲ καὶ ἰστάμενος ὀπισθεν τοῦ βήματος διὰ νὰ μὴ χάσῃ οὐτε λέξιν τῆς ἀγορεύσεως τοῦ Βίνδχορστ. Ἡ μεγάλη αὐτῆ τιμὴ ἀποβαίνει ὄντως ἐξαιρετικὴ, ἂν ἀναλογισθῆ τις ὅτι ὁ Βίσμαρκ δὲν διακρίνεται ἐπὶ μεγάλῳ σεβασμῷ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους. Πρὸ μικροῦ ἔτι ὁ ἀγέρωχος ἀρχιγραμματεὺς ἐξήρχετο ἐπιδεικτικῶς τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων, ὡσάκις ἐλάμβανε τὸν λόγον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων, Ρίχτερ ὅστις εἶνε ἐκ τῶν κρατίστων ῥητόρων.

*

Πρὸ δύο περίπου μηνῶν ὁ γίγας καὶ ὁ νάννος συγκερούσθησαν ἐν τῷ *Ράιχσταγ* κατὰ τὴν συζήτησιν τὴν προκληθεῖσαν ὑπὸ ἐπερωτήσεως ἀναφερομένης εἰς τὸ μέτρον τῆς κυβερνήσεως, ἀπαγορεύσεως τὴν ἐγκατάστασιν καθολικῶν ἱεραποστόλων εἰς τὰς ὑπερωκεανίους γερμανικὰς κτήσεις. Ἡ ἐν λόγῳ συζήτησις ὑπῆρξε πάλῃ κοινοβουλευτικὴ θανάσιμος, καὶ ἑκάτερος τῶν ἀνταγωνιστῶν κατέφυγεν εἰς πάντα τὰ ἐπικτὰ τεχνάσματα ὅπως καταβάλλῃ τὸν ἀντίπαλον. Παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐπίτηδες ἐκ τῶν πρακτικῶν τὰ ἀξιολογώτατα τῆς συζητήσεως μέρη, τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους διαξίφισμούς τῶν δύο ἀντιπάλων, ὅπως πρὸς τοῖς ἄλλοις παράσχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις δεῖγμα τῆς ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ εὐγλωττίας.

Βίσμαρκ. Παρ' ἡμῖν τὸ ἔθνικόν αἶσθημα δὲν ὑπερπλεονάζει. Οἱ διαβαίνοντες τὰ σύνορα Γερμανοὶ ἀπαλλάσσονται τάχιστα παντὸς ἔθνικου δεσμοῦ. Εἰς τὰ ἰδιαιτέρα γαλλικὰ ἀρχεῖα εὐρίσκονται μακροὶ κατάλοιγοι ὀνομάτων Γερμανῶν ἀρνησιπατρίδων. Ὁ δυσμενέστερον τῶν ἄλλων καθ' ἡμῶν διακείμενοι Πολωνοὶ ἔχουσι εἰς τὰς φλέβας γερμανικὸν αἷμα· διὰ νὰ ἐξευγενισθῶσι δὲ ἐξεπολώνισαν τὰ ἐπίθετα αὐτῶν μεταφράζοντες ἢ τροποποιούντες τὰς καταλήξεις. Πᾶς Γερμανὸς βιώσας ἐπὶ τινὰς μῆνας ἐν Ἀμερικῇ λέγει συνήθως : « *Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀμερικῇ...* » Πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπιστρέφοντες Γερμανοὶ δὲν λαλοῦσι τὴν γερμανικὴν ὀρθῶς... Εἶνε ἄρα χρεῖα νὰ γένηται τηλικούτος θόρυβος πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου ἐφημερίδος κομματικῆς, τῆς *Γερμανίας*, ἣτις φέρει αὐτὸν τὸν τίτλον μὲ πολὺ παράδοξον δικαίωμα; (*Ἰλαρότης* εἰς τὴν δεξιάν)...

Ἡ εἰρήνη τοῦ ἡμετέρου κράτους διατρέχει ἀείποτε κίνδυνον μέγαν ἐνεκα τῆς διαγωγῆς τῶν ἐν Γαλλίᾳ κόμμάτων. Τὸ ἐπεισδιδόν τῶν Καρολίνων καθὼς καὶ ἄλλα τινὰ ἀπέδειξαν ὅτι πάντα τὰ ἐν Γαλλίᾳ κόμματα ὡς κοινὸν ἔχουσι πρόγραμμα τὴν πρὸς τὴν Γερμανίαν ἐχθραν. Αἱ ἀπὸ τοῦ 1871 καὶ ἐντεύθεν ἐν Γαλλίᾳ σχηματισθεῖσαι κυβερνήσεις προσηνέχθησαν πρὸς ἡμᾶς φι-

λίως καὶ εἰλικρινῶς, πλὴν ὁ γαλλικὸς λαὸς καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα ἐπιθυμοῦσι τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον. Ἐὰν τοιοῦτος πόλεμος ἐξερρήγνυτο, οἱ καθολικοὶ ἱεραπόστολοι δὲν θὰ συνετάσσοντο βεβαίως μετὰ τῆς Γερμανίας. (*Κάλλιστα!* εἰς τὴν δεξιάν).

Βίνδχορστ. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ὁμοσπόνδων ἐπικρατειῶν ἀφέθη εἰς παρεκβάσεις χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἐπερωτήσεως. (*Ἀκριβέστατον!* εἰς τὸ κέντρον.) « Ἄν ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς Αὐτοκρατορίας ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς παρουσίας εὐκαιρίας ὅπως ἐπιτεθῆ κατὰ ἐφημερίδας διερμηνευούσης τὸ πρόγραμμα τῶν καθολικῶν, τότε ὀφείλω νὰ μὴ ἀποκρύψω τὴν χαρὰν μου διὰ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ὡς φαίνεται προϋξένησαν εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ ἄρθρα τῆς ῥηθείσης ἐφημερίδος. (*Γέλωτες σφοδροί.*) « Ἄν ὁ κύριος γραμματεὺς ἤθελυσε νὰ κακίσῃ τὴν σύνταξιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφημερίδος, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ τῷ παρατηρήσω ὅτι αὕτη συντάσσεται τόσον καλῶς ὅσον τὰ ὄργανα τὰ ἐμπνεόμενα ὑπὸ τοῦ κυρίου γραμματέως τῆς αὐτοκρατορίας. (*Γενικὴ ἰλαρότης καὶ παταγώδη χειροκροτήματα εἰς τὸ κέντρον.*) Μίαν μόνην παρατήρησιν ἐγὼ θ' ἀπέτεινον εἰς τὴν *Γερμανίαν*. Θὰ τῇ συνίστων νὰ μὴ καταπέσῃ ποτὲ εἰς τὴν πορείαν ἣν τηρεῖ ἡ *Βορειογερμανικὴ Ἐφημερίς*, ἣτις κατέστη τὸ μέγιστον τοῦ τύπου σκάνδαλον (*Εἶνε ἀληθές!* εἶνε ἀκριβές! εὐγε! εἰς τὸ κέντρον.) Ὁ ἔντιμος προαγορεύσας εἶπε μετ' ἐιρωνίας ὅτι οἱ καθολικοὶ βασιλεῖς τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σαξονίας προστατεύουσι τὰ συμφέροντα τῶν καθολικῶν. (*Ἀκριβέστατον!*) Ἀπότου συνέστη ἡ αὐτοκρατορία δὲν ἐνόησα ὅτι ὑπάρχει τοιαύτη προστασία, οἰαδῆποτε δὲ καὶ ἂν εἶνε ἡ ἐχθρα ἣν τρέφει καθ' ἡμῶν ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας, προτιμῶμεν αὐτὸς κάλλιον ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὰ ἡμέτερα συμφέροντα ἐν τῷ ἀνωτάτῳ Ὁμοσπονδιακῷ Συμβουλίῳ ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σαξονίας. (*Ζωηροτάτη ἰλαρότης*)... Ἀκρωμένος τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον εὐαγγελικὸν τινα ἱερέα. (*Ἐκρήξεις γέλωτος.*) Ὁ κύριος γραμματεὺς ἐσκανδαλίστη διότι οἱ γερμανοὶ ἱεραπόστολοι ἀπηθύθουν πρὸς αὐτὸν αἴτησιν γαλλιστὶ γεγραμμένην· ἀλλ' ἐγὼ γνωρίζω τινὰς διπλωμάτας γερμανοὺς, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ λαλήσωσιν ἐπὶ πέντε λεπτὰ γερμανιστὶ χωρὶς ν' ἀναμιξωσιν ἕξ τοῦλάχιστον φράσεις γαλλικὰς (ὦ, ᾧ! εἰς τὴν δεξιάν). Ὁ κύριος γραμματεὺς ὄφειλε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τοὺς ὑφισταμένους του νὰ λαλοῦσι κάλλιον τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. (*Ἰλαρότης*)... Ὁ κύριος γραμματεὺς ὀμοιάζει πρὸς τὴν Βορειογερμανικὴν ἐφημερίδα, ἣτις κηρύσσει ἐχθροὺς τοῦ κράτους πάντας τοὺς ἔχοντας γνώμην ἄλλοτριαν τῆς ἰδικῆς τῆς (*Εἶνε ἀληθές, ἀληθέστα-*

τον !). Ὀφείλω νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας ὅτι πλὴν αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἄλλοι Γερμανοὶ ἀγαπῶντες τὴν πατρίδα ὅσον καὶ αὐτός. ("Ἀριστα! εὖγε!"). Ἐνίοτε μάλιστα παρετήρησα καὶ ἐβεβαιώθην ὅτι ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας ἀγαπᾷ πολὺ περισσότερο τὴν Πρωσσίαν παρὰ τὴν Γερμανίαν. (ὦ! ὦ! εἰς τὴν δεξιάν, χειροκροτήματα εἰς τὸ κέντρον). Ὀφείλω δὲ σφοδρῶς νὰ διαμαρτυρηθῶ κατὰ τῆς μομφῆς τῆς φιλοπατρίας, ἣν ἐπέριψεν ὁ κύριος γραμματεὺς εἰς τὸσας χιλιάδας Γερμανῶν... Ἐὰν οἱ Ἰησοῦται δὲν ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, θ' ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τῶν δημοκρατικο—σοσιαλιστῶν (Γέλωτες εἰς τὰς τάξεις τῶν σοσιαλιστῶν). Γελάτε; Ναί, τὸ γνωρίζω ὅτι σεῖς θὰ τοὺς ἐφονεύετε, ὅπως θὰ ἐφονεύετε πάντας ἡμᾶς (Ἰλαρότης) πλὴν ἐκείνου ὅστινες θὰ ἔλθωσι μεθ' ἡμᾶς διὰ νὰ σώσωσι τὴν κοινωνίαν θὰ σπεύσωσι νὰ τοὺς ἀνακαλέσωσι.

Βίσμαρκ. Φρονῶ καὶ ὑποστηρίζω ὅτι οἱ Ἰησοῦται μετεβλήθησαν. (Φωναὶ εἰς τὸ κέντρον *sunt ut sunt, aut non sint!*) Δὲν πιστεύω ὅτι οἱ σοσιαλισταὶ θὰ ἐφόνεον τοὺς Ἰησοῦτας· ἀπεναντίας πιστεύω ὅτι θὰ συνήρουν μετ' αὐτῶν ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ. (Ζωηρὰ ἰλαρότης). Οἱ Ἰησοῦται θὰ ἦσαν οἱ κάλλιστοι ἀρχηγοὶ τῶν σοσιαλιστῶν νομίζω μάλιστα ὅτι τινὲς τῶν νῦν ἀρχηγῶν τῆς ἐρυθρᾶς διεθνoῦς φιλίας καὶ ἐναρμονίως διάκεινται πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῆς μελαινης διεθνoῦς. (ὦ! ὦ!). Οἱ Ἰησοῦται εἶναι ὀξυδερκεῖς παρατηρηταί, τὰ μέγιστα δὲ θὰ ἔχαιρον ἂν συνετάσσοντο μεθ' ἡμῶν. Ὑπολήπτουμαι ἴαν τοὺς Ἰησοῦτας, διότι ἀποτελοῦσι δύναμιν ἣν οὐδεὶς ὀφείλει νὰ παραγνωρίσῃ. Οὐδέποτε ὑπῆρξα ἐλεύθερος τέκτων, ἀναγνωρίζω ὅμως ὅτι σήμερον εὐδοκίμοῦσιν αἱ ἐταιρίαι καὶ μάλιστα αἱ μυστικάι. Ἐταιρία διαθέτουσα χρήματα εἶνε δύναμις... Δὲν εἶπα ὅτι ὁ προαγορεύσας καὶ οἱ φίλοι του εἶνε ἐχθροὶ τοῦ κράτους· τοὺς θεωρῶ ἀπεναντίας ὡς φίλους τοῦ κράτους, ἀλλὰ φίλους ἐξυπηρετοῦντας αὐτὸ κατὰ τρόπον ὅπως ἰδιαίτερον. (Ἰλαρότης). Ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν δηλῶ ὅτι οὐδέποτε τὴν ἀναγινώσκω, διότι ἡ ἐφημερίς αὕτη ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ μὲ λυπῇ, νὰ ἐπιτίθεται ἀτομικῶς κατ' ἐμοῦ ὅσον περισσότερο δύναται. Ἐπομένως καταβάλλω πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποφεύγω τὴν ἀνάγνωσίν της. Ἀπορῶ ὅμως καὶ ἐκπλήττομαι πῶς ἐφημερίς ἦν δὲν ὑπολήπτουμαι, ἔχει τόσῃν δύναμιν ὥστε νὰ ἐξεγείρῃ τὸ κοινοβούλιον ἐναντίον μου, συμπαρασύρουσα εἰς τὸν κατ' ἐμοῦ ἀγῶνα ὁμάδα ἀξιότιμων, διακεκριμένων, ἐμφρόνων καὶ φιλοπατρίδων βουλευτῶν. Τοῦτο μ' ἐκπλήττει. ("Ἀριστα! εὖγε! εἰς τὴν δεξιάν.")

Βιὸνδχορστ. Ἄν διεκείμην τόσον οἰκειῶς πρὸς

τὴν Γερμανίαν. ὅσον πιστεύει ὁ κύριος γραμματεὺς, θὰ ἐξέφραζον πρὸς αὐτὸν τὴν ἄκραν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην κολοσσαίαν ὑπὲρ τοῦ βῆθέντος φύλλου *ρεκλάμαν*. Ἀφοῦ ὁ κύριος γραμματεὺς λέγει ὅτι δὲν ἀναγινώσκει τὴν Γερμανίαν, ἐπειδὴ αὕτη ἐπιτίθεται συχνάκις κατ' αὐτοῦ, ἄς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν ἐρωτήσω ἂν ἐλαβέ ποτε γνῶσιν περὶ τῆς ἐκθύμου ὑποστηρίξεως ἣν ἡ Γερμανία παρέσχεν εἰς τὴν τελωνειακὴν καὶ οἰκονομικὴν πολιτικὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου γραμματεῖος. (Φωνὴ εἰς τὴν ἀριστεράν. *Εἶνε ἀληθὲς δυστυχῶς!*). Ἄλλ' ἡ ἐπιφωνήσις σας δὲν ἀναιρεῖ τὸ γεγονός ὅπερ διαψεύδει τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ ἐντίμου κυρίου γραμματεῖος. (*Ἀκριβέστατον!* εἰς τὸ κέντρον). Ὁ ἀξιότιμος κύριος γραμματεὺς μὲ ἤλεγξε διότι ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ κλίματος τῶν ἐν Ἀφρικῇ κτήσεις συνεφώνησα μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Βίρχωβ· ἀλλ' εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα ἡμεῖς μεθ' ὑπερηφανείας ἀναφέρομεν τὴν γνώμην τοῦ βῆθέντος σοφοῦ· δὲν φατριάζομεν καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὅπως οἱ σήμερον κυβερνῶντες (*Χειροκροτήματα εἰς τὴν ἀριστεράν*). Ἄν ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας προὔτιθετο νὰ ψέξῃ τὴν συμμαχίαν τοῦ κέντρον μετὰ τῆς ἀριστερᾶς κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογάς, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ δηλώσω πρὸς αὐτὸν ὅτι εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συμμαχῶμεν μετὰ πάντων ἐκείνων ὅσοι βούλονται νὰ βοηθήσωσιν ἡμᾶς ὅπως διαρρήξωμεν τὰς ἀλύσεις τοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγῶνος (*Ἀκούσατε! ἀκούσατε!*) Τὴν μετὰ τῶν φιλελευθέρων ἐνωσίν μας ὑπηγόρευσα ἡμῖν κυρίως τὰ ἄρθρα τῆς *Βορειογερμανικῆς Ἐφημερίδος* καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ὀργάνων τοῦ κυρίου γραμματεῖος, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ λεγεῶνα, λεγεῶνα ἔχοντα ἀποστολὴν νὰ κηρύσῃ τὴν ἐκρίζωσιν πάντων τῶν κομμάτων ὅσα δὲν ὁμνύουσιν ἐν ὀνόματι τοῦ Βίσμαρκ, καὶ νὰ δωρήσωσιν εἰς τὴν χώραν ἐν καὶ μόνον κόμμα. (Ζωηρὰ ἰλαρότης· *φωναὶ: εἶνε ἀληθὲς! ἀκριβέστατον!*). Ἀμεριμνοῦμεν ἡμεῖς ἂν ἡ διαγωγὴ μας ἀρέσκῃ ἢ ἀπαρέσκῃ εἰς τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας. Ἡμεῖς ἀποβλέπομεν μόνον εἰς τὸν σκοπὸν μας, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κέντρον εἶνε πύργος, ὅστις δὲν καταρρέει μὲ ὅλον τὸν σφοδρὸν τῆς κυβερνήσεως πόλεμον. (*Χειροκροτήματα εἰς τὸ κέντρον*). Φαίνεται ὅτι οἱ φίλοι μου δὲν δυσαρρυστοῦνται ἐκ τοῦ πολέμου τούτου, διότι ἐχειροκρότησαν ἐπιδοκιμάζοντες τὰς τελευταίας μου λέξεις. (Ἰλαρότης). Ὁ ἐντίμος προλαλήσας ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶμαι καλὸς Γερμανός, προσέθηκεν ὅμως ὅτι ἐξυπηρετῶ τὴν πατρίδα μου κατὰ τρόπον ἀήθη καὶ παράδοξον. Βεβαίως ἕκαστος ἔχει καὶ ἴδιον τρόπον ἐνεργείας· καὶ ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας ἐξυπηρετεῖ κατ' ἴδιον τρόπον τὴν πατρίδα του, τρόπον ὅχι πάντοτε γερμανικόν, διότι δὲν εἶνε ἴδιον Γερμανοῦ τὸ παραβιά-

ζειν τούς ἡμετέρους νόμους. (Εὖγε! εἰς τὸ κέντρον). Ὁ κύριος γραμματεὺς τῆς αὐτοκρατορίας ἠδουκίμησε καὶ ἐθριάμβευσε πολλάκις, ἐπειδὴ διαθέτει πολλοὺς στρατιώτας καὶ πολλὰ χρήματα· ἐγὼ οὔτε στρατιώτας ἔχω οὔτε χρήματα (Ζωνρὰ ἰλαρότης) καὶ ὅμως ἐγὼ ὁ ἄοπλος καὶ πένης κατήγαγον νίκας πολλὰς κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ τοῦ ἐφωδιασμένου διὰ τῶσαν στρατιωτῶν καὶ τῶσου ἀργυρίου (Εἶτε ἀληθές!). Ἀκούσατέ με· ἡ κυβέρνησις τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου Δ' ἦτο καλλιτέρα τῆς παρουσίας τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ. (ὦ! ὦ! εἰς τὴν δεξιάν). Ἐπιμένω εἰς τὴν κρίσιν μου καὶ τελευταῖα διακηρύσσω εἰς τὸν κύριον γραμματέα τῆς αὐτοκρατορίας, εἰς πάσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένας ἐφημερίδας καὶ εἰς πάντας τοὺς δορυφόρους του ὅτι τὸ Γερμανικὸν ἔθνος δὲν θὰ παύσῃ ποτὲ ν' ἀγωνίζεται ὡς εἰς καὶ μόνος ἄνθρωπος μέχρις ὅτου ἀνακτήσῃ πλήρη τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ. (Παταγώδη χειροκροτήματα).

Βίσμαρκ. Πέμψατε εἰς Κάμερουμ τοὺς συνεργάτας τῆς *Germanias*· ἐκεῖ θὰ εἶνε εὐπρόσδεκτοι. (Ζωνρὰ ἰλαρότης). Μὴ παραπονεῖσθε διὰ τὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγῶνα· αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος λόγος τῆς ὑπάρξεώς σας. (Εὖγε! εἰς τὴν δεξιάν). Ὁ προλαλήσας εἶπεν ὅτι οὐδὲν ἔμαθα καὶ οὐδὲν ἐλησμόνησα. Ἐλησμόνησα ὕβρεις τινὰς καὶ προσβολὰς καὶ ἔμαθα τοῦτο, ὅτι διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ κέντρον οὔτε ἡ Γερμανία οὐδ' ἡ Πρωσσία δύνανται νὰ βιώσωσιν ἐπὶ πολὺ (*Ἐπιδοκιμασθαι* εἰς τὸ κέντρον). Ὁσάκις ἠτοιμαζόμεν νὰ συμβιβασθῶμεν μετὰ τῆς Ρώμης, πάντοτε ἀπετράπη ἕνεκα τῶν ἐπικινδύνων νομοσχεδίων σας. Ὁ προλαλήσας ἀντιπαρέθηκε τὴν κυβέρνησιν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ κατὰ μέρος θέμενος τὸν ἡγεμόνα καὶ κύριόν μου. Τοῦτο εἶνε ὕβρις βαρυτάτη πρὸς τὴν τιμὴν μου, ὕβρις πρὸς τὴν πίστιν μου ὡς ὑπηκόου τοῦ ἡγεμόνου μου, ὕβρις πρὸς τὰ εἰλικρινῆ μου ὑπὲρ τῆς βασιλείας αἰσθήματα. Οὐδέποτε ἠξιώθη νὰ εἶμαι ἄλλο τι εἰμὴ ὁ ταπεινὸς καὶ εὐπειθὴς θεράπων τοῦ Κυρίου μου. (*Χειροκροτήματα* εἰς τὴν δεξιάν, εὖγε! εἰς τὴν ἀριστεράν). Ὑπῆρξα ὁ θεράπων τοῦ ἀποβιώσαντος κυρίου μου, ἐξακολουθῶ δὲ νὰ εἶμαι ὁ θεράπων τοῦ νῦν ἡγεμονεύοντος, οὐδὲν ἄλλο ἢ θεράπων· οὐδέποτε ἤγειρα ἄλλην ἀξίωσιν. Ἀποδείξις τούτου εἶνε ὅτι διατελῶ ἀκόμη εἰς τὸ ἀξίωμα ὅπερ κατέχω, καὶ θὰ διατελέσω εἰς αὐτὸ ὑπηρετῶν τὸν Κύριόν μου μέχρι τελευταίας πνοῆς. Τὸ συμπαραβάλλειν τὴν κυβέρνησιν ἀποβιώσαντος βασιλέως μὲ τὴν κυβέρνησιν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ εἶνε ὕβρις! δεινὴ ὕβρις! (*Παταγώδη χειροκροτήματα*). Εἶνε ὕβρις πρὸς τὴν τιμὴν μου, πρὸς τὴν πίστιν μεθ' ἧς ὑπηρετήσα ἀείποτε τὸν ἡγεμόνα μου ὡς ὑπῆκοος, ὡς ὑπάλληλος, ὡς θεράπων κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα. Ἐλπίζω ὅτι ὁ προλα-

λήσας ἀναγνωρίζων τοῦτο θ' ἀποσύρῃ τὴν δεινοτάτην ὕβριν. (*Παταγώδη χειροκροτήματα*).

Βίνδχορστ. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἀρνούμαι ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ἐτοίμη συνεννόσις τις μεταξὺ τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς Πρωσίας. Οὐδέποτε τοιοῦτό τι συνέβη. (*Ακούσατε, ἀκούσατε!*) Τὸ λαλεῖν περὶ «κυβερνήσεως τοῦ Βίσμαρκ» οὐ μόνον δὲν εἶνε ὕβρις ἀλλ' εἶνε χρήσις ἀμέμπτου κοινοβουλευτικῆς φράσεως. Δὲν εἶνε πρέπον τὸ ἀναμιγνύειν τὸ ὄνομα τοῦ ἡγεμόνος εἰς τὰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις, ὡς πράττει ἀείποτε ὁ κύριος γραμματεὺς, ὅστις εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς συνειθίζει νὰ ὀχυρῶται ὀπισθεν τοῦ αὐτοκράτορος. (*Εἶνε ἀληθές! ἐξαίρετα!*).

Βίσμαρκ. Ἐὰν ὁ προλαλήσας εἶχεν ὑπηρετήσει τὸν μονάρχην του ὡς ἐγὼ ὑπηρετῶ τὸν ἰδικόν μου, θ' ἀνεγνώριζε τὴν ὕβριν καὶ θὰ τὴν ἀπέσυρε.

Βίνδχορστ. Ἀποκρούω μετ' ἀγανακτῆσεως τὴν δολίαν ῥῆσιν τοῦ κυρίου γραμματέως, φρονῶ δὲ ὅτι ὁ κύριος πρόεδρος οὐδὲν εὔρε τὸ ἐπιλήψιμον ἐν τῇ φράσει μου, διότι ἄλλως θὰ μὲ ἀνεκάλει εἰς τὴν τάξιν. (*Χειροκροτήματα* εἰς τὴν ἀριστεράν).

* *

*

Καὶ λήγει ἐνταῦθα ἡ σθεναρὰ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ βήματος πάλιν ἢ παρεθέσαμεν ὀλόκληρον διὰ νὰ μὴ μειώσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον τὸ διηκὸν ἀδιάπτωτον ἐν αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ἡ μετὰ τῶσου πείσματος διεξαγομένη συζήτησις τραχυτάτη περὶ τὴν οὐσίαν, δὲν ἐξετράπη περὶ τὴν ἔκφρασιν, ἀλλὰ περιωρίσθη ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς κοσμιότητος καὶ οἱ ἀνταγωνισταὶ κατέφερον θανατηφόρους κατ' ἀλλήλων διαξιφισμοὺς μὲ τὸ μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη. Ἐνῶ ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἕτερόν τι κοινοβούλιον—καὶ τὸ γνωρίζομεν δυστυχῶς ὅλοι—ὅπου, ἂν τοιαύτη συζήτησις συνέβαινεν, ἂν τοσοῦτον σφοδρῶς συνεκρούετο ἡ προσωπικὴ ἐμπάθεια δύο ἀρχηγῶν κομμάτων, πολὺ ταχέως ἡ συζήτησις θὰ ἐλάμβανε τὰς διαστάσεις ἀγῶνος παγκρατίου, τὰ καλλιπετῆ ἐπιχειρήματα θὰ διεδέχοντο ἄλλα ὑλικώτερα καὶ πειστικώτερα, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ῥάβδος ἐπεμβαίνουσα θὰ ἐπέβαλλεν εὐχερῶς καὶ κυριαρχικῶς τὸν κρείττονα λόγον.

Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ ὀξυδέρκεια ἔκτακτος ἵνα κρίνῃ τις ὁποῖος τῶν δύο ἀντιπάλων ἐξῆλθε νικητῆς ἐκ τῆς δεινῆς μονομαχίας. Τὸ σθένος καὶ ἡ εὐτολμία μεθ' ἧς ὁ μικρὸς ἐξοχώτατος πατάσσει τὸν πανίσχυρον ἀρχιγραμματέα ἐπιβάλλει τὸν θαυμασμόν, ἐν ᾧ ἀπεναντίας ἐμπνέει αἴσθημα παρεμφερὲς τῇ ἀηδία ἢ θρηνώδῃ δουλοπρέπειᾳ εἰς ἣν καταφεύγει οὗτος προσπαθῶν νὰ συγκαλύψῃ ἰδίαν ἀδυναμίαν. Χάρισμα θαυμαστὸν ὄντως ὁ λόγος καὶ ὁ ποιούμενος εὐφῶ καὶ δόκιμον αὐτοῦ

χρήσιν επισπᾶται τοῦ πλήθους τὸν σεβασμὸν, οἰαδιῆποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἀρχαὶ ἄς πρεσβεύει. Οἱ ἀπὸ τοῦ βήματος ἀγῶνες ἔχουσι τακτικὴν ἰδιαιτέραν, ἣν δὲν δύνανται ν' ἀναπληρώσωσιν ἄλλα πλεονεκτήματα, οὐχὶ σπανίως δὲ κατ' αὐτούς οἱ μικροὶ Δαυτὶδ κχτενίκησαν τὴν ὑπερφίαλον ἀλαζονίαν γαύρων Γολιάθ.

X.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΑΡ ΕΛΛΗΣΙΝ

Β'

1784—1800

Ὁ Ἀθανάσιος Σταχειρίτης, οὗ προεμνήσθημεν, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1819 γράφων ἐν τῇ τότε ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενη *Καλλιόπῃ* αἰστορίαν τῶν ἐφημερίδων, πρώτην ἑλληνικὴν ἐφημερίδα ἀναγράφει *Ἐρμῆν τὸν Ἀσγίον*, ἐπὶ λέξει σημειῶν τάδε, «πρώτη ἐφημερίς τοῦ γένους ἡμῶν ἐξεδόθη ἐν Κερκύρα, ὡς λέγουσιν, *Ἐρμῆς ὁ Ἀσγίος* ὀνομαζομένη. Ἀγνοῶ ὅμως πότε ἤρξατο, καὶ πότε ἔπαυσε, καὶ τίς ἦτο ὁ ἐκδότης... Τοῦτο μόνον ἔμαθον ὅτι κατὰ τὸ 1784 ἐφαίνοτο ἐκδιδόμενη.» Τὴν ὑπὸ τοῦ Σταχειρίτου περισυλλεγεῖσαν πληροφορίαν ταύτην ἐστῆριξε καὶ ὁ ἀείμνηστος Ἀσώπιος, μνημονεύσας, ἐν τοῖς Σουτσειαῖς, τοῦ *Ἐρμού* ὡς πρώτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος, ἥς, λέγει, σύνθημα καὶ πρόγραμμα ἐγένετο τὸ ἐπόμενον δίστιχον,

δὲν εἶμαι παρὰ τοῦ Διὸς ὡς ἄλλοτε σταλμένος
ἔργα δ' ἀνθρώπων νὰ εἰπῶ εἶμαι διωρισμένος,

ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ Κατουνῆς τῆς Ἀκαρνανίας Νικολάου Μαυρομμάτου.

Τὰ ἐν τοῖς Σουτσειαῖς γραφόμενα ὑπ' ὄψει ἔχων ὁ κ. Π. Λάμπρος, ἐν τῇ αἰστορικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς τυπογραφίας ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ 1821,» διημφισβήτησε τὸ ἀκριβὲς τῆς πληροφορίας τοῦ Ἀσωπίου, γράψας ἐπὶ λέξει τάδε, «ἡμεῖς οὐδεμίαν γνωρίζομεν πρὸ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἑλληνικὴν ἐφημερίδα, εἰς δὲ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος *φιλολογικὸν Ἐρμῆν* (ἔννοεῖ τὸ περιοδικὸν *Mercurio letterario*, περὶ οὗ ὑπόκειται αὐτῷ ὁ λόγος,) δὲν ὑπάρχει τὸ ἀναφερόμενον δίστιχον. Πιθανὸν δὲ ἐν Κερκύρα τότε διατρίβων Μαυρομμάτης, ἐπιφορισμένος τὴν λογοκρισίαν ἐπὶ τῶν τυπομένων, ἐποίησε μὲν τὸ δίστιχον τοῦτο, ὡσεὶ χαιρετῶν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ *Ἐρμού*, οὐδέποτε ὅμως καὶ ἐτυπώθη ὡς ἐπιγραμματικὸν σύνθημα τῆς *Ἐφημερίδος*» (Χρυσαστῆς τόμ. δ' σελ. 601). Ὁ κ. Π. Λάμπρος, γράφων ταῦτα, ὑπέθετο πάντως ταυτότητα *Ἐρμού τοῦ Ἀσγίου* καὶ τοῦ περιοδικοῦ *Mercurio letterario*, καὶ ἐμμέσως ἀπέδoto εἰς εὐεξήγητον σύγχυσιν καὶ παρερμηνείαν τὰ ἐν τοῖς Σουτσειαῖς γραφέντα.

Τοῦ περιοδικοῦ *Mercurio letterario* ἡ μὲν ἔκδοσις ἤρξατο τῷ 1805, ὁ δὲ βίος παρετάθη ἄχρις ὀκτωβρίου τοῦ 1807, καθ' ἃ πληροφοροεῖ ἡμᾶς αὐτὸς ὁ κ. Π. Λάμπρος, ὃς ἀναγράφων ὀλόκληρον τὸν τίτλον τοῦ περιοδικοῦ ἔχοντα ὠδε *Mercurio letterario, opera periodica di Filergo Feuce nella tipographia nazionale di Corfù, con licenza de superiori,*» πληροφοροεῖ ἅμα ἡμᾶς ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ *Filergo Feuce* ἐκρύπτετο ὁ πολὺς Κερκυραῖος *Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης*: ὅθεν, ἂν προῦκειτο περὶ ἐφημερίδος, ἥς ἡ ἔκδοσις ἀνεγράφετο κατὰ τὸ 1805, εὐεξήγητος ἦν ἡ σύγχυσις καὶ παρερμηνεία ἐξ ἐνδεχομένης μεταδόσεως τοῦ ἰταλικοῦ αὐτῆς τίτλου ὑπὸ τύπον ἑλληνικόν, καθ' ἃ συνέβη, ὡς ἐν τοῖς μετέπειτα θέλομεν ἰδεῖ, ὡς πρὸς τὴν *Gazzetta urbana*, ἣν ὁ Βαρβιτσιώτης, ἐν ἑλληνικῇ χράνῃ μεταγγίσας, ἐγνωρίσεν ἡμῖν ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἐφημερίδα Ἀστυκῆν* (ἴδε Πανδώρας, τ, Η' σ. 367). *Ἐρμού* ὅμως τοῦ *Ἀσγίου* ἡ ἔκδοσις ἀναγράφεται πολὺ προγενεστέρως, εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ τοῦ ἡμωνύμου ἰταλικοῦ περιοδικοῦ ἐκδότης εἰς τὰ διδασκαλεῖα ἔτι ἐφοῖτα. Σὺν τούτοις τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Μαυρομμάτου καλῶς ἐξεταζόμενον φαίνεται ἀναφερόμενον οὐχὶ εἰς περιοδικόν, ἀλλ' εἰς ἐφημερίδα σκοποῦσαν τὴν ἀπομνημόνευσιν τῶν καθημερινῶν χρονικῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων, ἥτοι πράξεων. Ὁ Μαυρομμάτης γράφων, «ἔργα δ' ἀνθρώπων νὰ εἰπῶ εἶμαι διωρισμένος», ἠννοεῖ, καθ' ἅπερ ὁ γραμματικὸς καὶ λογικὸς εἰρμὸς τοῦ στίχου αὐτοῦ ἐμφαίνει, τὴν ἀφήγησιν ἀνθρωπίνων πράξεων, τὴν ἀπομνημόνευσιν καθημερινῶν γεγονότων, τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἐπιζυζόμενων χρονικῶν· δὲν δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἀποκρούσωμεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀθανασίου Σταχειρίτου, ἐπὶ δὲ τῷ λόγῳ ὅτι οὐδεμίαν γνωρίζομεν ἐν Ἑπτανήσῳ πρὸ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἑλληνικὴν ἐφημερίδα, νὰ διαγράψωμεν τοῦ καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων *Ἐρμῆν τὸν Ἀσγίον*. Ἄν τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Ἀκαρνανίου Μαυρομμάτου δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ διαληφθέντι ἰταλικῷ περιοδικῷ, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι «καὶ οὐδέποτε ἐτυπώθη ὡς ἐπιγραμματικὸν σύνθημα ἐφημερίδος»· τότε μόνον ἠδυνάμεθα ἀσφαλῶς περὶ τούτου ν' ἀποφανθῶμεν, ὅταν ὑπ' ὄψει εἶχομεν τὸν ἐν ἔτει 1784 ἐκδιδόμενον *Ἐρμῆν τὸν Ἀσγίον*: ἀλλ' ἀφ' οὗ κατὰ τὸ 1819 Ἀθανάσιος ὁ Σταχειρίτης εἰς μάτην δι' ἐκκλήσεως πρὸς τοὺς φιλαναγνώστας ἐξήγησθε πληροφορίας περὶ τῆς πρώτης ταύτης ἑλληνικῆς ἐφημερίδος, ἄντικρυς ματαιοπονία ἠθέλην εἶσθαι νέα τις ἐπὶ τούτῳ τῇ σήμερον ἐπικλήσις πρὸς γνῶσιν ἐφημερίδος ἐν στενῷ μὲν, καθ' ἃ φαίνεται, κύκλῳ ἀναγνωστῶν κυκλοφορησάσης. ἐξιτήλου δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου γενομένης.

Τῆς ἐφημερίδος ταύτης οὐδαμῶς μνησθῆναι ποιεῖται